ט מִמַּשְׁמָעוּת הַגְּמָרָא מֵהָא דְּרַב חִסְדָּא שָׁם כ״ה (ע״א). י פָּשׁוּט שָׁם.

לִפְרֹץ הַכֹּתֶל, (כט) יֵשׁ אוֹמְרִים דְּיָכוֹל לְהַנִּיחַ עָפָר אֵצֶל הַכֹּתֶל (ל) מִשְּׁנֵי צְדָדִים (לא) עַד שֶׁיִּתְמַעֵט הַכֹּתֶל מִגֹּבַהּ עֲשָׂרָה, וְרֹחַב הֶעָפָר (לב) רָחָב מֵאַרְבָּעָה (לג) בְּאֹרֶךְ עֶשֶׂר אַמּוֹת בְּאֹרֶךְ הַכֹּתֶל, (לד) וְאִם אֵין בְּגֹבַהּ הֶעָפָר (ו) עֲשָׂרָה אִם כֵּן הָוֵי כְּאִלּוּ פָּרַץ שָׁם הַכֹּתֶל, שֶׁלֹּא נִשְׁאַר שָׁם גָּבוֹהַּ עֲשָׂרָה לְמַעְלָה מִן הֶעָפָר דְּהָוֵי כְּקַרְקָעִית הַקַּרְפֵּף, (לה) וְאַף אִם חוֹזֵר וְלוֹקֵחַ מִשָּׁם אַחַר כָּךְ הֶעָפָר, (לו) הוֹאִיל וּבִטְּלוֹ שָׁם שַׁבָּת אֶחָת. וְיֵשׁ חוֹלְקִים (לז) דְּעָפָר לֹא הָוֵי בִּטּוּל (לח) אֶלָּא אִם כֵּן אֵין עָתִיד לְפַנּוֹתוֹ לְעוֹלָם (תרומת הדשן סימן ע״ה, הרא״ש פרק קמא דסוכה (פי׳ ג)): **ג** (לט) ט**תֵּל גָּבוֹהַּ עֲשָׂרָה** (מ) **דִּינוֹ כְּקַרְפֵּף: ד** ׳**קַרְפֵּף יוֹתֵר מִסְּאָתַיִם שֶׁנָּטַע בּוֹ אִילָנוֹת** (מא) **לְמַעֵט אֲוִירוֹ,** (מב) **לֹא הָוֵי** (ז) **מְעוּט** (מג) (אֲפִלּוּ יֵשׁ בָּהֶן גֹּבַהּ עֲשָׂרָה

בְּאֵר הֵיטֵב

(ו) **עֲשָׂרָה.** דְּאִם יֵשׁ בְּגָבְהוֹ עֲשָׂרָה, שָׁרִי בְּלָאו הָכִי, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב סָעִיף ו׳, אִם הִרְחִיקָהּ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים: **ד** (ז) **מְעוּט.** לְפִי שֶׁדֶּרֶךְ לִטַּע בּוֹ אִילָנוֹת, וְהוּא הַדִּין בּוֹר, דְּתַשְׁמִישׁ הַגִּנָּה הוּא, לְהַשְׁקוֹתוֹ. וְעַיֵּן בֵּית יוֹסֵף (ד״ה היה) דְּמַשְׁמַע דְּדָבָר אַחֵר שֶׁאֵינוֹ צֹרֶךְ הַגִּנָּה, מְמַעֲטוֹ:

בֵּאוּר הֲלָכָה

גַּבֵּי תֵּל בָּעִינַן דַּוְקָא שֶׁהַמְּחִיצָה לֹא יִהְיֶה מִתְרַחֵק מִשְּׁפַת הַתֵּל אַרְבָּעָה טְפָחִים], **וְאוּלַי דִּסְבָרַת תְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן דְּהֵיכָא שֶׁמְּטִיל עָפָר בְּכִוּוּן כְּדֵי לְבַטֵּל הַמְּחִיצָה, עָדִיף טְפֵי. עוֹד הִקְשָׁה אַתַּקַּנְתָּא דְּחוֹזֵר וְלוֹקֵחַ הֶעָפָר שֶׁמְּסַיֵּם הָרַמָּ״א,** דְּאֵין זֶה מוֹעִיל כְּלוּם לְפִי הַמְּבֹאָר בְּסָעִיף י״ד דְּאִם בָּנָה מְחִיצָה חֲדָשָׁה לְשֵׁם דִּירָה בְּאֹרֶךְ עֲשָׂרָה [וְיוֹתֵר] וְנָפְלָה, חָזַר הַדָּבָר לְאִסּוּרוֹ אַף שֶׁנִּשְׁאַר מְחִיצָה הַיְשָׁנָה, וּמִשּׁוּם דְּלֹא הֻקְּפָה לְדִירָה, וַהֲרֵי שָׁם בִּמְחִיצָה חֲדָשָׁה שֶׁעָשָׂה, דָּמֵי כְּאִלּוּ פּוֹרֵץ מְחִיצָה הַיְשָׁנָה וּמְבַטְּלָהּ [וּמִטַּעַם זֶה סַגִּי בִּמְחִיצָה אֹרֶךְ יוֹתֵר מֵעֶשֶׂר וְלֹא בָּעֵי מְחִיצָה עַל כָּל אֹרֶךְ הַקַּרְפֵּף], וְכַמְבֹאָר בָּרֹא״ש (עירובין פ״ב סי׳ ד) לְהָדְיָא, וּמִזֶּה נוֹבֵעַ דִּבְרֵי הַמְחַבֵּר בְּסָעִיף ו׳ (עַיֵּן בְּטוּר וּבֵית יוֹסֵף (ד״ה בנה בו)), וְדָמֵי מַמָּשׁ לְנִדּוֹן דִּידָן שֶׁשּׁוֹפֵךְ עָלֶיהָ עָפָר, וּמִכָּל מָקוֹם לֹא אָמְרִינַן כְּשֶׁתִּלָּקֵחַ הַמְּחִיצָה חֲדָשָׁה תַּחֲשֵׁב הָרִאשׁוֹנָה כְּאִלּוּ נִבְנְתָה מֵחָדָשׁ לְשֵׁם דִּירָה, וּכְמוֹ כֵן הָכָא אַף אִם נִקַּח הֶעָפָר מִכָּל מָקוֹם הַכֹּתֶל לֹא הֻקַּף מֵעוֹלָם לְשֵׁם דִּירָה. [וּרְאָיַת תְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן מִנִּבְלְעוּ הַתַּחְתּוֹנוֹת דְּחָשְׁבִינַן הָעֶלְיוֹנוֹת לְשֵׁם דִּירָה, אֵינָהּ מֻכְרַחַת, דְּשָׁם עַל כָּל פָּנִים הֻקְּפָה הָעֶלְיוֹנוֹת לְשֵׁם דִּירָה, אֶלָּא דְּלֹא הוֹעִיל בִּשְׁעָתָהּ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן הָכָא דְּלֹא הֻקְּפָה מֵעוֹלָם

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

לְשֵׁם דִּירָה: (כט) **יֵשׁ אוֹמְרִים דְּיָכוֹל וְכוּ׳.** וּמַיְרֵי כְּשֶׁהַכֹּתֶל הוּא פָּחוֹת מֵעֶשְׂרִים טְפָחִים בְּגֹבַהּ, דִּבְכֹתֶל עֶשְׂרִים אוֹ יוֹתֵר לֹא מַהֲנֵי הַאי תַּקָּנָה, וּכְמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר לְקַמֵּיהּ (ס״ק לד): (ל) **מִשְּׁנֵי צְדָדֶיהָ.** כְּדֵי שֶׁיִּתְבַּטֵּל הַמְּחִיצָה, (כט) שֶׁהֲרֵי יֵשׁ דְּרִיסַת הָרֶגֶל מִקַּרְקַע הַקַּרְפֵּף לְחוּץ לַקַּרְפֵּף: (לא) **עַד שֶׁיִּתְמַעֵט וְכוּ׳.** וְהָוֵי כְּפָרוּץ בַּמָּקוֹם הַזֶּה, וְאִם כֵּן יָכוֹל עַתָּה לִבְנוֹת שָׁם בֵּית דִּירָה, אוֹ לִפְתֹּחַ שָׁם פֶּתַח מִדִּירָתוֹ אִם לֹא הָיָה שָׁם פָּתוּחַ לַקַּרְפֵּף מִכְּבָר, וְאַחַר כָּךְ כְּשֶׁיְּפַנֶּה הֶעָפָר דָּמֵי כְּמוֹ הִקִּיף אַחַר שֶׁפָּתַח מִתְּחִלָּה: (לב) **רָחָב מֵאַרְבָּעָה.** צָרִיךְ לוֹמַר (ל) רָחָב אַרְבָּעָה. וְהַטַּעַם, דִּבְפָחוֹת מֵאַרְבָּעָה (לא) אֵינוֹ רָאוּי לַעֲמֹד עָלָיו וּלְהִתְעַכֵּב: (לג) **בְּאֹרֶךְ עֶשֶׂר.** צָרִיךְ לוֹמַר בְּאֹרֶךְ (לג) יוֹתֵר מֵעֶשֶׂר, דְּאָז לֹא יֵחָשֵׁב פֶּתַח אֶלָּא פִּרְצָה, וְכַנַּ״ל: (לד) **וְאִם אֵין בְּגֹבַהּ.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר, דְּכָל תַּקָּנָה זוֹ אֵינוֹ אֶלָּא בְּשֶׁכֹּל גֹּבַהּ הַכֹּתֶל הוּא (לג) פָּחוֹת מֵעֶשְׂרִים טְפָחִים, דְּאָז יָכוֹל לַעֲשׂוֹת תֵּל מִשְּׁנֵי צְדָדָיו בְּגֹבַהּ פָּחוֹת מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים, דִּבְשִׁעוּר כָּזֶה אֶפְשָׁר עוֹד לִדְרֹס וְלַהֲלֹךְ עָלָיו, וּמֵעַתָּה צָרִיךְ לַחְשֹׁב גֹּבַהּ הַכֹּתֶל רַק מִתֵּל וּלְמַעְלָה, דְּהַתֵּל חֲשִׁיב כְּקַרְקָעִית הַקַּרְפֵּף, וְכֵיוָן שֶׁלֹּא נִשְׁאַר בַּכֹּתֶל מִסּוֹף הַתֵּל וּלְמַעְלָה עֲשָׂרָה טְפָחִים הָוֵי לֵיהּ כֹּתֶל כְּפָרוּץ מִשְּׁנֵי צְדָדָיו שֶׁהֲרֵי אֵין בּוֹ עֲשָׂרָה לֹא מִבַּחוּץ וְלֹא מִבִּפְנִים: (לה) **וְאַף אִם חוֹזֵר וְכוּ׳.** הַלָּשׁוֹן (לד) מְגֻמְגָּם, שֶׁהֲרֵי בְּעַל כָּרְחוֹ צָרִיךְ לִטְּלוֹ כְּדֵי שֶׁיַּחְזְרוּ הַמְּחִיצוֹת לִמְקוֹמָם [דְּאִם לֹא כֵן אָסוּר לְטַלְטֵל בָּהּ וַאֲפִלּוּ בְּפָחוֹת מִבֵּית סָאתַיִם], וְעַיֵּן בְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק״י) בְּשֵׁם מַלְבּוּשֵׁי יוֹם טוֹב (סק״ח) שֶׁכָּתַב שֶׁצָּרִיךְ לוֹמַר וְאַף שֶׁחוֹזֵר וְכוּ׳, וּרְצוֹנוֹ לוֹמַר, וְאַף שֶׁחוֹזֵר וְלוֹקֵחַ הֶעָפָר כְּדֵי שֶׁיִּתְגַּלּוּ (לה) הַמְּחִיצוֹת מֵחָדָשׁ לְשֵׁם דִּירָה, מִכָּל מָקוֹם לֹא אָמְרִינַן מִשּׁוּם זֶה שֶׁהֶעָפָר לֹא נִתְבַּטֵּל מֵעוֹלָם כְּלָל מִשּׁוּם שֶׁדַּעְתּוֹ הָיָה לַחֲזֹר וּלְפַנּוֹתָם, כֵּיוָן דְּעַל כָּל פָּנִים בִּטְּלָם לְשַׁבָּת אֶחָת: (לו) **הוֹאִיל** (לו) **וּבִטְּלוֹ שַׁבָּת אֶחָת.** הַיְנוּ בְּפִיו [הַגְּרָ״א בְּבֵאוּרוֹ (ד״ה הואיל)]: (לז) **דְּעָפָר לֹא הָוֵי בִּטּוּל.** פֵּרוּשׁ, בְּאֹפֶן כָּזֶה, שֶׁדַּעְתּוֹ לְפַנּוֹתוֹ: (לח) **אֶלָּא אִם כֵּן אֵין עָתִיד.** וְצָרִיךְ לְבַטְּלוֹ (לז) בְּפֵרוּשׁ לְעוֹלָם. וְעַיֵּן (לח) בָּאַחֲרוֹנִים שֶׁדַּעְתָּם לְהוֹרוֹת כִּסְבָרָא קַמָּא לְהָקֵל, וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה שֶׁהַגְּרָ״א (ד״ה אא״כ) חוֹלֵק עַל עִקַּר דִּין זֶה. וּלְפִי הַמְּבֹאָר בְּסָעִיף ו׳ יֵשׁ עֵצָה שֶׁלֹּא יִצְטָרֵךְ לִפְרֹץ הַכֹּתֶל, דְּהַיְנוּ שֶׁיַּעֲשֶׂה מְחִיצָה שֶׁהִיא גָּבוֹהַּ עֲשָׂרָה טְפָחִים בְּאֹרֶךְ יוֹתֵר מֵעֶשֶׂר אַמּוֹת, וּרְחוֹקָה מִמֶּנָּה שְׁלֹשָׁה טְפָחִים, אַךְ כָּל זֶה אֵינוֹ מוֹעִיל גַּם כֵּן רַק בְּעֵת שֶׁעוֹמֶדֶת הַמְּחִיצָה, אֲבָל לֹא לְאַחַר שֶׁנָּפְלָה, דְּיַחְזֹר לְאִסּוּרוֹ, דְּהָא הַכֹּתֶל הָרִאשׁוֹן לֹא הֻקְּפָה לְדִירָה, וּכְדִלְקַמָּן סָעִיף י״ד: **ג** (לט) **תֵּל גָּבוֹהַּ עֲשָׂרָה.** טְפָחִים. וַאֲפִלּוּ אֵינוֹ זָקוּף בַּגֹּבַהּ הַרְבֵּה, אֶלָּא כָּל שֶׁמִּתְלַקֵּט הָעֲשָׂרָה טְפָחִים מִתּוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹת, הָוֵי מְחִיצָה גְּמוּרָה: (מ) **דִּינוֹ כְּקַרְפֵּף.** דְּעַד סָאתַיִם מֻתָּר לְטַלְטֵל בְּכֻלּוֹ דִּכְאִלּוּ מֻקָּף מְחִיצוֹת דָּמֵי, וּבְיוֹתֵר מִסְּאָתַיִם אָסוּר לְטַלְטֵל, דְּהוּא מְחִיצָה הַנַּעֲשֵׂית מֵאֵלֶיהָ וְלֹא הֻקַּף לְשֵׁם דִּירָה: **ד** (מא) **לְמַעֵט אֲוִירוֹ.** שֶׁלֹּא יִהְיֶה שִׁטְחוֹ יוֹתֵר מִסְּאָתַיִם, וִיהֵא מֻתָּר לְטַלְטֵל בּוֹ: (מב) **לֹא הָוֵי מְעוּט.** שֶׁדֶּרֶךְ לַעֲשׂוֹת כֵּן בְּקַרְפִּיפוֹת, (לט) לַהֲנוֹת בָּהֶן וְלַיֹּשֵׁב תַּחְתֵּיהֶן בַּצֵּל, וְאִי אֶפְשָׁר לְמַעֵט וּלְהַכְשִׁיר אֶלָּא בִּדְבָרִים שֶׁאֵין דֶּרֶךְ הַקַּרְפִּיפוֹת בְּכָךְ: (מג) **אֲפִלּוּ יֵשׁ בָּהֶן גֹּבַהּ עֲשָׂרָה וְכוּ׳.** דְּחוֹלְקִין בְּכָל מָקוֹם רְשׁוּת

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(כט) תְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן: (ל) תּוֹסָפוֹת (עז: ד״ה אם יש), וְכֵן הוּא בְּדַרְכֵי מֹשֶׁה (סק״ב): (לא) תּוֹסָפוֹת דַּף ע״ז עַמּוּד ב׳ דִּבּוּר הַמַּתְחִיל אִם יֵשׁ: (לג) אַחֲרוֹנִים, וְכֵן הוּא בִּתְרוּמַת הַדֶּשֶׁן: (לג) דְּאִם הָוֵי עֶשְׂרִים, מִמַּה נַּפְשָׁךְ לֹא מְהַנֵּי, דְּאִם בַּתֵּל יִהְיֶה פָּחוֹת מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים, אִם כֵּן הָוֵי לֵיהּ הַכֹּתֶל מִתֵּל וּלְמַעְלָה יוֹתֵר מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים, וְלֹא מִבְטִיל מִשּׁוּם הַתֵּל שֶׁתַּחְתֶּיהָ, וְאִי הַמְּחִצָּה פָּחוֹת מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים, אִם כֵּן הַתֵּל הוּא עֲשָׂרָה וְיוֹתֵר וְשׁוּב לֹא מִבְטַל מְחִצַּת הַכֹּתֶל, דְּהָא אִי אֶפְשָׁר לַחְשֹׁב מֵרֹאשׁ הַתֵּל, שֶׁהֲרֵי אֵין דְּרִיסַת הָרֶגֶל שָׁם, וּמִקַּרְקַע הַקַּרְפֵּף הֲרֵי יֵשׁ הַרְבֵּה יוֹתֵר וּמִצְטָרֵף בְּיַחַד, כֵּן מִתְבָּאֵר בִּתְרוּמַת הַדֶּשֶׁן. וְלֹא נוּכַל לַחְשֹׁב הֻקְּפָה לְדִירָה מֵחֲמַת גֹּבַהּ הָעָפָר אֲפִלּוּ אִם יַעֲשֶׂנָּה לְשֵׁם דִּירָה, דְּאִם יְקָרְבֶנָּה סָמוּךְ לְהַכֹּתֶל בְּתוֹךְ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים, אִם כֵּן מִתְבַּטֵּל הוּא לְגַבֵּי כֹּתֶל הַיָּשָׁן וְנֶחְשַׁב רַק כְּכֹתֶל אֶחָד וּכְדִלְקַמֵּיהּ בְּסָעִיף ו׳, וַאֲפִלּוּ אִם יַרְחִיק הָעָפָר מִן הַכֹּתֶל שְׁלֹשָׁה טְפָחִים גַּם כֵּן לֹא יוֹעִיל בָּזֶה מְאוּמָה, דְּהָא יִצְטָרֵךְ לְבַסּוֹף לְפַנּוֹתוֹ וְאִם כֵּן יַחֲזֹר הָאִסּוּר לִמְקוֹמוֹ דְּהָא הַכֹּתֶל לֹא הֻקְּפָה לְדִירָה, וּכְדִלְקַמָּן בְּסָעִיף י״ד, מַה שֶּׁאֵין כֵּן אִם גֹּבַהּ הָעָפָר שֶׁלְּמַטָּה הוּא פָּחוֹת מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים, דְּיֵשׁ עָלֶיהָ דְּרִיסַת הָרֶגֶל, הוּא מְבַטֵּל עַל יְדֵי זֶה לַכֹּתֶל הַיָּשָׁן, וּכְשֶׁמְּפַנֶּה הָעָפָר אַחַר כָּךְ נַעֲשָׂה עַתָּה מִמֵּילָא הַכֹּתֶל הַיָּשָׁן בְּשֵׁם מְחִצָּה שֶׁהֻקְּפָה לְדִירָה, כָּל זֶה מִתְבָּאֵר מִדִּבְרֵי הַגְּרָ״א בְּבֵאוּרוֹ (ד״ה ואם אין) וּמִסֵּפֶר בֵּית מֵאִיר (ד״ה ואם אין) וּמֵאֲמַר מָרְדְּכֵי (סק״ו), דְּלֹא כְּמָגֵן אַבְרָהָם סָעִיף קָטָן ז׳: (לד) כֵּן כָּתַב בְּבֵית מֵאִיר (שם) וּמֵאֲמַר מָרְדְּכֵי (סק״ז) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים, וְהָאֱמֶת כְּמוֹ שֶׁהִגִּיהַּ בְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק״י) בְּשֵׁם מַלְבּוּשֵׁי יוֹם טוֹב (סק״ח), שֶׁכֵּן מְבֹאָר בִּתְרוּמַת הַדֶּשֶׁן בְּהָדְיָא, וְלֹא כְּאֵיזֶה מְפָרְשִׁים שֶׁנִּדְחֲקוּ בָּזֶה, וְגַם בְּדַרְכֵי מֹשֶׁה (סק״ב) גּוּפָא הַלָּשׁוֹן מְתֻקָּן עַיֵּן שָׁם: (לה) וּבְמָגֵן אַבְרָהָם (סק״ח) בְּשֵׁם תְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן מְסַיֵּם עֲלָהּ, **וְאַף עַל גַּב** שֶׁהַמְּחִצּוֹת נַעֲשִׂים מֵאֲלֵיהֶם לֵית לָן בָּהּ, וּרְאָיָה מִסָּעִיף ח׳. וּבֶאֱמֶת לֹא יְדַעְנָא לָמָּה לְהוּ זֶה, וְלֹא בִּפְשִׁיטוּת שֶׁכְּשֶׁמְּפַנֶּה אֶת הָעָפָר וְעַל יְדֵי כָּךְ נִרְאֶה חֲצִי הַתַּחְתּוֹנָה שֶׁל הַכֹּתֶל, דָּמֵי כְּאִלּוּ בָּנָה מֵחָדָשׁ, דְּמַה לִי אִם מוֹסִיף עַל מְחִצָּה חֲמִשָּׁה עוֹד חֲמִשָּׁה טְפָחִים לְמַעְלָה, אוֹ שֶׁמּוֹסִיף עָלֶיהָ חֲמִשָּׁה טְפָחִים מִלְּמַטָּה דְּהַיְינוּ שֶׁחוֹפֵר בַּקַּרְפֵּף חֲמִשָּׁה טְפָחִים סְבִיבוֹת הַגָּדֵר עַד שֶׁנַּעֲשֶׂה הַגָּדֵר בְּצָרוּף הַקַּרְקַע שֶׁתַּחְתָּיו לַעֲשָׂרָה טְפָחִים, וַהֲלֹא לִתְרוּמַת הַדֶּשֶׁן נִתְבַּטֵּל מִמֶּנָּה שֵׁם גָּדֵר מֵעִקָּרוֹ וְנַעֲשָׂה כְּאַרְעָא סְמִיכְתָּא, וְצָרִיךְ עִיּוּן: (לו) **וְאַף עַל גַּב דְּמִלִּישְׁנָא דִּתְרוּמַת הַדֶּשֶׁן** שֶׁכָּתַב דְּהָא עַל כָּרְחָךְ מְבַטֵּל לֵיהּ וְכוּ׳, **מַשְׁמַע לִכְאוֹרָה דְּבָזֶה אֲפִלּוּ סְתָמָא נַמִּי הָוֵי כִּמְבַטֵּל, דְּהָא אִי אֶפְשָׁר לְפַנּוֹתוֹ בְּשַׁבָּת, מִכָּל מָקוֹם לַהֲלָכָה אֵין לִסְתֹּם כֵּן,** עַיֵּן בְּעֵרוּבִין ע״ט (ע״א) בְּתֵירוּצָא דְּרַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ וְתֵירוּצָא דְּרַב אַשִׁי, וּמַשְׁמַע לִכְאוֹרָה מֵרַב אַשִׁי דְּדַוְקָא לְעִנְיַן חָרִיץ דִּלְמִיטַיְמֵיהּ קָאֵי מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּעִנְיָנֵנוּ, וְהָרַמְבַּ״ם בְּפֶרֶק ג׳ דְּעֵרוּבִין הֲלָכָה י״ב סָתַם כְּתֵירוּצָא דְּרַב אַשִׁי עַיֵּן שָׁם, וּמִכָּל מָקוֹם צָרִיךְ עִיּוּן: (לז) הַגְּרָ״א (ד״ה אא״כ): (לח) אֵלִיָּה רַבָּה (ס״ק יג) וְהַגְּרָ״ז (ס״ט), וְכֵן נוֹטֶה דַּעַת תְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן לְהַמְעַיֵּן: **ד** (לט) רַשְׁבָּ״א בַּעֲבוֹדַת הַקֹּדֶשׁ (ב ג קמא):

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

וְרֹחַב אַרְבָּעָה) (המגיד פרק ט״ז (משנה ה״ח)). * וְהוּא הַדִּין (מד) לְחוֹפֶר בּוֹ בּוֹר: ה כְּבָנָה בּוֹ (מה) עַמּוּד וְנִתְמַעֵט בְּכָךְ, אִם הוּא (מו) רָחָב שִׁלְשָׁה טְפָחִים (מז) הֲוֵי מְעוּט: ו לְבָנָה מֵחִיצָה (מח) * בְּאֹרֶךְ עֶשֶׂר (מט) לִפְנֵי מֵחִיצָה הָרִאשׁוֹנָה, לְבַטְּלָהּ (נ) שֶׁתְּהֵיֶה כְּמוֹ שֶׁאֵינָהּ, (נא) וְיִהְיֶה מָקוֹם לְדִירָה עַל יְדֵי הַשְּׁנִיָּה, אִם הִרְחִיקָה מֵהָרִאשׁוֹנָה (נב) שִׁלְשָׁה טְפָחִים, מֵתָר: ז מטָח טִיט עַל מֵחִיצוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת (נג) לְמַעֵט אֲוִירוֹ, וְנִתְמַעֵט, אִם הַטִּיט עָבֶה שֶׁאִם תִּנָּטֵל מֵחִיצָה הָרִאשׁוֹנָה רְאוּיָה לַעֲמֹד בְּפְנֵי עַצְמָהּ, (נד) * הֲוֵי מְעוּט, וְאִם לָאו, (נה) לֹא הָוֵי מְעוּט:

כ שם בגמרא. ל שם וכלשנא קמא (וכרבא) [וכרבה]. מ שם כ״ה (ע״א) וכרבא. הראב״ד (ע״ר רשב״א כב. ד״ה אכסדרה) והרז״ה (ו. ד״ה הרחיק).

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

לְעַצְמָן וְנַעֲשׂוּ רְשׁוּת הַיָּחִיד, (מ) אֲפִלּוּ הָכִי אֵינוֹ מְמַעֵט, כֵּיוָן שֶׁהוּא מִתַּשְׁמִישֵׁי הַקַּרְקַפִּי: (מד) לְחוֹפֶר בּוֹ בּוֹר. (מה) שֶׁל מַיִם, וַאֲפִלּוּ עָמֹק עֶשָׂרָה טְפָחִים וְרָחָב אַרְבָּעָה, וְאַף עַל גַּב דִּמְקוֹם חֲלָלוֹ אֵינוֹ מְקוֹם הִלּוּךְ, מִכָּל מָקוֹם נִמְדָּד בִּשְׁעוּר סָאתַיִם, דְּהוּא נַמֵּי מִתַּשְׁמִישֵׁי קַרְקַפִּי הוּא כְּאִילְנוֹת. (מג) וְכֵן אִם עָשָׂה בּוֹר בְּגִנָּה, גַּם כֵּן אֵינוֹ מְמַעֵט, דְּתַשְׁמִישׁ הַגִּנָּה הוּא לְהַשְׁקוֹתוֹ, וְדָבָר אַחֵר שֶׁאֵינוֹ צָרִךְ הַגִּנָּה, (מג) מְמַעֵט. וּפְשׁוּט דְּדָבָר הַמְּטַלְטֵל אֵינוֹ מְמַעֵט לְעוֹלָם: ה (מה) עַמּוּד. בֵּין (מד) בְּאֶמְצַע בֵּין סָמוּךְ לְכָתְלֵי הַקַּרְקַפִּי: (מו) רָחָב שְׁלֹשָׁה טְפָחִים. (מה) וְגָבוֹהַּ עֲשָׂרָה: (מז) הֲוֵי מְעוּט. אֲבָל בְּפָחוֹת מֵעֲשָׂרָה וְרֹחַב שְׁלֹשָׁה לֹא חָשִׁיב, וְהֲוֵי כְּמִי שֶׁאֵינוֹ: ו (מח) בְּאֹרֶךְ (מו) יוֹתֵר מֵעֲשָׂר. כֵּן צָרִיךְ לוֹמַר. וּמַיְרֵי דְּגָבְהָהּ (מז) הָיָה גַּם כֵּן עֲשָׂרָה: (מט) לִפְנֵי מֵחִיצָה. לִפְנִים בַּקַּרְקַפִּי: (נ) שֶׁתְּהֵיֶה כְּמִי שֶׁאֵינָהּ. וְהֲוֵי (מח) כְּאִלּוּ נִקְרַע בַּמְּחִיצָה הַיְשָׁנָה כָּל אֹרֶךְ הַזֶּה, שֶׁמִּתְבַּטֵּל כָּל הַמְּחִיצוֹת בִּשְׁבִיל פִּרְצָה זוֹ, כְּדִלְעֵיל בְּסָעִיף ב׳: (נא) וְיִהְיֶה מָקוֹם לְדִירָה. וּמַיְרֵי (מט) שֶׁפָּתַח לוֹ פֶּתַח קֹדֶם שֶׁבָּנָה מְחִיצָה הַחֲדָשָׁה: (נב) שְׁלֹשָׁה טְפָחִים מֵתָּר. דְּהֲוֵי לֵיהּ הֶקֵּף חָדָשׁ לְשֵׁם דִּירָה, אֲבָל אִם קָרֵב הַכֹּתֶל הֶחָדָשׁ בְּתוֹךְ שְׁלֹשָׁה לַהֲכֹתֶל הַיָּשָׁן, לֹא נֶחְשַׁב כְּכֹתֶל חָדָשׁ אֶלָּא כְּמוֹ שְׁמוֹסִיף בִּבְנִין עַל כֹּתֶל הָרִאשׁוֹן לְשֵׁם דִּירָה דְּלֹא מַהֲנֵי. וְכָל זֶה (נ) בְּשֶׁלֹּא נִתְמַעֵט הַקַּרְקַפִּי מִשְּׁעוּר יוֹתֵר מִבֵּית סָאתַיִם עַל יְדֵי כֹּתֶל הֶחָדָשׁ, אֲבָל אִם נִתְמַעֵט הַקַּרְקַפִּי מִשִּׁעוּרוֹ, בְּוַדַּאי מֻתָּר (נא) אֲפִלּוּ קָרֵב בְּתוֹךְ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים, שֶׁהֲרֵי אֲפִלּוּ בְּטָח טִיט עַל הַכֹּתֶל, מַהֲנֵי, כַּמְּבֹאָר בְּסָעִיף ז׳: ז (נג) לְמַעֵט אֲוִירוֹ. שֶׁלֹּא יִהְיֶה שִׁטְחוֹ יוֹתֵר מִבֵּית סָאתַיִם, וְיִהְא מֻתָּר לְטַלְטֵל בּוֹ: (נד) הֲוֵי מְעוּט. וַאֲפִלּוּ לֹא טָח אֶלָּא (נב) בְּאֶחָד מִכָּתְלֵי הַקַּרְקַפִּי, וַאֲפִלּוּ בְּמִקְצָתוֹ, סַגֵּי, וּמִכָּל מָקוֹם נִרְאֶה שֶׁתְּהֵיֶה עַל כָּל פָּנִים גֹּבַהּ הַטִּיחַ עֲשָׂרָה מִקַּרְקַע וּלְמַעְלָה וּרְחָבָהּ שְׁלֹשָׁה, וְאִי לָאו הָכִי לֹא חָשִׁיב, וּכְהָהִיא דְּעַמּוּד בְּסָעִיף ה׳, וְעַיֵּן בַּאוּר הֲלָכָה (ד״ה הרי מיעוט): (נה) לֹא הָוֵי מְעוּט. דִּכְמִי שֶׁאֵינָהּ דַּמְיָא. וְיֵשׁ חוֹלְקִים עַל זֶה, דְּכָל שֶׁיְּכוֹלָה לַעֲמֹד עִם הַכֹּתֶל, מְמַעֵט, [ל] וְיֵשׁ לְהָקֵל (נג) לְעֵת הַצָּרָךְ. וְכָל זֶה אִם נִתְמַעֵט הַשְּׁעוּר עַל יְדֵי זֶה מִבְּפָנִים, אֲבָל אִם לֹא נִתְמַעֵט הַשְּׁעוּר, בְּוַדַּאי אָסוּר, וַאֲפִלּוּ כְּנֶגֶד בֵּית סָאתַיִם הַזֶּה לְשֵׁם דִּירָה, אַף שֶׁעָשׂוּ עָב כָּל כָּךְ שֶׁיְּכוֹל לַעֲמֹד בִּפְנֵי עַצְמוֹ, (נד) דְּהֲוֵי הַחֲדָשׁ עִם שְׁאָר הַקַּרְקַפִּי וּמִשְׁתַּמֵּשׁ שָׁם כְּמוֹ בְּתִחִלָּה, עַל כֵּן מִקְרֵי כֹּתֶל, דְּאֵין זֶה מְהַנֵּי לְשׁוּם מְחִיצָה לְכָל אֹרֶךְ הַכֹּתֶל, וְזֶה בְּכִמָּה רְאשׁוֹנִים שֶׁהָעֲמִיד מְחִיצָה לְכָל אֹרֶךְ הַכֹּתֶל, וְכֵן מִשְׁמַע מִלְּשׁוֹן הַמְּחַבֵּר בְּקִצּוּר, וְכֵן מִשְׁמַע מִלְּשׁוֹן הָרַשְׁבָּ״א בְּחִדּוּשָׁיו (כה. ד״ה הרחיק) חוֹלֵק עַל זֶה, דְּמִשְׁמַע שָׁם דְּעָתוֹ דְּבִעִינַן שֶׁיִּהְיֶה מְשׁוּךְ כֹּתֶל הֶחָדָשׁ נֶגֶד כָּל הַכֹּתֶל הַיָּשָׁן [וּסְבָרָתוֹ, דְּאֵין זֶה דִּמְיוֹן לְקֶרֶן אֲפִלּוּ, שֶׁהֲרֵי מִכָּל מָקוֹם פֶּרֶץ בַּכֹּתֶל הַיָּשָׁן וְחִדְּשָׁהּ בִּשְׁעוּר כֹּתֶל הַגּוּף דְּהַיְנוּ יוֹתֵר מֵעֲשָׂר, אֲבָל בָּזֶה, שֶׁהַכֹּתֶל הַיָּשָׁן בְּמְקוֹמוֹ עוֹמֵד, אֵיךְ תִּבְטַל בִּשְׁבִיל שֶׁבָּנָה בְּתוֹךְ הַקֶּרֶן אֵיזֶה אַמּוֹת כֹּתֶל וְגַם עַתָּה אַחַר הַבִּנְיָן לֹא נִשְׁתַּנָּה הַקַּרְקַפִּי בִּכְלוּם לֹא בִּכְתִלָיו וְלֹא בִּפְנִים, שֶׁהֲרֵי גַּם עַתָּה נִמְשָׁךְ מָקוֹם הַזֶּה שֶׁבֵּין כֹּתֶל הַיָּשָׁן לַכֹּתֶל הַחָדָשׁ עִם שְׁאָר הַקַּרְקַפִּי וּמִשְׁתַּמֵּשׁ שָׁם כְּמוֹ בְּתִחִלָּה, עַל כֵּן מִקְרֵי כֹּתֶל, וְכֵן בְּאֶשְׁכּוֹל בְּהִלְכוֹת עֲרוּבִין (ח״ג סי׳ סז) פָּסַק גַּם כֵּן בְּהָדְיָא הָכִי:

ז * הֲוֵי מְעוּט. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס״ק נד) שֶׁכָּתַבְנוּ אֲפִלּוּ בְּמִקְצָת כֹּתֶל, וּפְשׁוּט הוּא, דְּהָא עַל כָּל פָּנִים נִתְמַעֵט הַשְּׁעוּר דְּיוֹתֵר מִפְּאתַיִם, וְכֵן מָצָאתִי בְּגָאוֹן

בַּאוּר הֲלָכָה

לְשֵׁם דִּירָה, זֶהוּ שִׁיטָתוֹ שֶׁל הַגְּרַ״א לְמַעְיַן בּוֹ]. וְנִרְאֶה לַעֲנִיוּת דַּעְתִּי דְּסִכְּרַת הַתְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן דְּלֹא דָּמֵי לְהָא דְּסָעִיף י״ד, דְּהָכָא כֵּיוָן שֶׁשִּׁפּוּד עֶלְיוֹנוֹ עָפָר נִתְבַּטְּלָה לְגַמְרֵי, שֶׁהֲרֵי עַתָּה דִּירַת רַגְלֵי בְּנֵי אָדָם בְּמָקוֹם הַזֶּה, וְאַחַר כָּךְ כְּשֶׁמַּפְנֶה הָעָפָר הֲרֵי הוּא מַמָּשׁ בּוֹנֶה אוֹתָהּ וּלְשֵׁם דִּירָה, וְדָמֵי מַמָּשׁ לְמִחִיצָה חֲמִשָּׁה וְחָפַר בְּקַרְקַע חָרִיץ וְהִשְׁלִימוֹ לְעָשָׂר, דְּמֵה לִי אִם מְשָׁלִים בְּקַרְקַע וּמֵה לִי שֶׁמְּשָׁלִים בִּכֹתֶל שֶׁנִּמְצָא בַּקַּרְקַע, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּהַהִיא דְּסָעִיף י״ד דְּמִחִיצָה הָרִאשׁוֹנָה עוֹמֶדֶת תָּמִיד, אֶלָּא דִּבְשָׁעָה שֶׁעָשָׂה מְחִיצָה בְּאֹרֶךְ עֲשָׂרָה דְּמֵי כְּאִלּוּ בְּטַל מְחִיצָה הַיְשָׁנָה שֶׁבְּכָל אֹרֶךְ הַזֶּה, וּלְפִי זֶה אִם נָפְלָה הַמְּחִיצָה מֵאֵין יְבוֹא הַתֵּר בְּמְחִיצָה הַיְשָׁנָה, הֲלֹא לֹא עָבַד בָּהּ וְלֹא חִדֵּשׁ שׁוּם דָּבָר וְלֹא הָיְתָה לְשֵׁם דִּירָה מֵעוֹלָם, וְזֶהוּ הַנִּרְאֶה לַעֲנִיוּת דַּעְתִּי סִכְּרַת הַתְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן וְכָל הַפּוֹסְקִים שֶׁהִעְתִּיקוּהוּ לְהֲלָכָה:

ד * וְהוּא הַדִּין לְחוֹפֶר בּוֹ בּוֹר. עַיֵּן בְּחִדּוּשַׁי רַבִּי עֲקִיבָא אֵיגֶר (ד״ה סעיף ד׳) שֶׁהֵבִיא מִדִּבְרֵי הַתּוֹסָפוֹת (שם ד״ה בור) מַשְׁמַע דְּמִמְּעַט, אֲבָל אֵין זֶה הַשָּׁנָה עַל הַמְחַבֵּר מַה שֶּׁלֹּא הֵבִיאָם, דְּהַרְשָׁבָּ״א (כב. ד״ה בור) וְהָרִיטְבָּ״א (כה. ד״ה קרפף) כְּתָבוּ בְּאֶמֶת בְּחִדּוּשֵׁיהֶם לִדְחוֹת דִּבְרֵי הַתּוֹסָפוֹת, וְהֵבִיא הָרַשְׁבָּ״א (שם) רְאָיָה לְשִׁיטָתוֹ מִן הַיְרוּשַׁלְמִי (טז.) עַיֵּן שָׁם, וְהַגְּרַ״א כְּתַב לָזֶה מְדַעְתֵּיהּ עַיֵּן בּוֹ סָעִיף קָטָן כ״ח (ד״ה וה״ה):

ו * בְּאֹרֶךְ עֶשֶׂר. הוּא סִכְּרַת הָרַא״ש בְּהִלְכוֹתָיו (שם ס׳ ד) דִּבְשִׁעוּר כָּזֶה דַּי לְהַתִּיר הַקַּרְקַפִּי, וְאַף עַל גַּב שֶׁאֵינוֹ כֹּתֶל שָׁלֵם מִכָּל מָקוֹם לֹא גָּרְעָא מִפֶּרֶץ עֶשֶׂר וּגְדָרָה דְּמַהֲנֵי וַאֲפִלּוּ לֹא בְּבַת אַחַת כְּגוֹן דְּפָרֵץ אַמָּה וּגְדָרָהּ וּפָרֵץ אַמָּה וְכוּ׳ וְאַף עַל גַּב דְּהַמְּחִיצוֹת לֹא נִתְבַּטְּלוּ מֵעוֹלָם שֶׁהֲרֵי לֹא פָּרַץ בְּפַעַם אַחַת אַף עַל פִּי כֵן כֵּיוָן שֶׁבֵּין הַכֹּל יֵשׁ כְּבַת שְׁעוּר בְּאֹרֶךְ יוֹתֵר מֵעֶשֶׂר לְשֵׁם דִּירָה סַגֵּי, וּכְמוֹ כֵן הָכָא יֵשׁ כֹּתֶל חָדָשׁ בְּשִׁעוּר כָּזֶה, וְהוּ סְכָרָתוֹ לְמַעְיַן בּוֹ, וְהָרַבֵּנוּ יְרוּחָם (נ״ב ח״ד) וְהַטּוּר הֶעְתִּיקוּ דְּבָרָיו. וְצָרִיךְ לוֹמַר לְדִידֵיהּ דְּמִיירִי עַל כָּל פָּנִים בְּשֶׁלֹּא הָיָה מֻרְחָק כֹּתֶל הֶחָדָשׁ מִכֹּתֶל הַיָּשָׁן יוֹתֵר מֵעֶשֶׂר אַמּוֹת, דְּאִם לֹא כֵּן אֵין שִׁיָּךְ לוֹמַר דְּבִבְנִינַת כֹּתֶל הֶחָדָשׁ דְּמֵי כְּאִלּוּ פָּרַץ כֹּתֶל הַיָּשָׁן, הֲלֹא אִי אֶפְשָׁר לוֹמַר כֵּן, דְּהָא גַּם עַכְשָׁו אִם יִפְרֹץ בָּאֶמְצַע בַּמָּקוֹם הַזֶּה בְּכֹתֶל הַיָּשָׁן יִאָסֵר כָּל הַקַּרְפִּי, שֶׁהֲרֵי הוּא פְּתוּחַ לְעֶלְמָא, וְהַכֹּתֶל הֶחָדָשׁ לֹא יְכוֹל לְסַתֵּם שֶׁהֲרֵי אֵינוֹ מִכֹּתֶל לְכֹתֶל, וּבְמָקוֹמוֹ אֵינוֹ סוֹתֵם שֶׁהֲרֵי אֶפְשָׁר לְבָנָם מִצַּדָּיו וְשָׁם הוּא פְּרוּץ בְּיוֹתֵר מֵעֶשֶׂר, אֶלָּא דְּמִיירִי בְּשֶׁלֹּא הָיָה מֻרְחָק בְּיוֹתֵר מֵעֶשֶׂר, וּבָזֶה אִם אֲפִלּוּ בָּאֶמְצַע יִפְרֹץ בַּכֹּתֶל הַיָּשָׁן גַּם כֵּן לֹא יֵאָסֵר הַקַּרְפִּי שֶׁהֲרֵי כֹּתֶל הֶחָדָשׁ סוֹתֵם בִּפְנֵי הַבָּאִים מִן הַחוּץ, וְאַף שֶׁאֶפְשָׁר לִבְנוֹת בְּקַרְפִּי מִן הַצְּדָדִים בְּמָקוֹם שֶׁכְּלָה כֹּתֶל הֶחָדָשׁ, מִכָּל מָקוֹם מֵאַחַר שֶׁשָּׁם אֵינוֹ פָּרוּץ בְּיוֹתֵר מֵעֶשֶׂר, הֲוֵי לֵיהּ כִּפְתָחִים שְׁאֵינוֹ אוֹסֵר. [א] וְדַע דְּהָרִיטְבָּ״א בְּחִדּוּשָׁיו (כה. ד״ה הרחיק) חוֹלֵק עַל זֶה, דְּמִשְׁמַע שָׁם דְּעָתוֹ דְּבִעִינַן שֶׁיִּהְיֶה מְשׁוּךְ כֹּתֶל הֶחָדָשׁ נֶגֶד כָּל הַכֹּתֶל הַיָּשָׁן [וּסְבָרָתוֹ, דְּאֵין זֶה דִּמְיוֹן לְקֶרֶן אֲפִלּוּ, שֶׁהֲרֵי מִכָּל מָקוֹם פֶּרֶץ בַּכֹּתֶל הַיָּשָׁן וְחִדְּשָׁהּ בִּשְׁעוּר כֹּתֶל הַגּוּף דְּהַיְנוּ יוֹתֵר מֵעֶשֶׂר, אֲבָל בָּזֶה, שֶׁהַכֹּתֶל הַיָּשָׁן בְּמְקוֹמוֹ עוֹמֵד, אֵיךְ תִּבְטַל בִּשְׁבִיל שֶׁבָּנָה בְּתוֹךְ הַקַּרְקַפִּי אֵיזֶה אַמּוֹת כֹּתֶל וְגַם עַתָּה אַחַר הַבִּנְיָן לֹא נִשְׁתַּנָּה הַקַּרְקַפִּי בִּכְלוּם לֹא בִּכְתִלָיו וְלֹא בִּפְנִים, שֶׁהֲרֵי גַּם עַתָּה נִמְשָׁךְ מָקוֹם הַזֶּה שֶׁבֵּין כֹּתֶל הַיָּשָׁן לַכֹּתֶל הֶחָדָשׁ עִם שְׁאָר הַקַּרְקַפִּי וּמִשְׁתַּמֵּשׁ שָׁם כְּמוֹ בְּתִחִלָּה, עַל כֵּן מִקְרֵי כֹּתֶל, וְכֵן בְּאֶשְׁכּוֹל בְּהִלְכוֹת עֲרוּבִין (ח״ג סי׳ סז) פָּסַק גַּם כֵּן בְּהָדְיָא הָכִי:

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(מ) שם, וּבְחִדּוּשָׁיו (כה. ד״ה מיעטו): (מד) כֵּן מוֹכֵח בְּחִדּוּשֵׁי הָרַשְׁבָּ״א וְרִיטְבָּ״א בְּדֶרֶךְ (כ״ה) [כ״ב (ע״א)] בְּדִבּוּר הַמַּתְחִיל בּוֹר וּפְסָק (ריטב״א כה. ד״ה קרפף), עַיֵּן שָׁם, דִּבּוֹר שֶׁל מַיִם לְעוֹלָם אֵינוֹ מְמַעֵט. וְהַטַּעַם פְּשׁוּט דִּכְמוֹ שְׁאִילְנוֹת אֵינָן מְמַעֲטִין מִשּׁוּם שֶׁדֶּרֶךְ לִישֵׁב תְּחִתֵּיהֶן כְּצֵל כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַשְׁבָּ״א בַּעֲבוֹדַת הַקֹּדֶשׁ (שם), כְּמוֹ כֵן בּוֹר שֶׁל מַיִם מִצְטָרֵךְ לֵיהּ לִשְׁתִיָּה כְּשֶׁהוֹלֶה שָׁם אוֹ מְטַיֵּל. וְאַף דְּבַעֲבוֹדַת הַקֹּדֶשׁ הַזְכִּיר בּוֹר שֶׁבְּגִנָּה וּמִסְּתָם דְּתַשְׁמִישׁ הַגִּנָּה הוּא לְהַשְׁקוֹתוֹ, לְאו דַּוְקָא הוּא, כְּדִמּוֹכַח בְּחִדּוּשֵׁי, עַיֵּן שָׁם, וְכֵן מוֹכַח בַּלֶּבוּשׁ (ס״ר) וּבְמַחֲבֶר, וְדִלְא כְּתוֹסָפְתָּא שַׁבָּת (ס״ק יח) שֶׁפִּקְפֵּק בָּזֶה. וּמִכָּל מָקוֹם מִסְתַּבְּרָא (דִּבְכוֹר) [וְדִבּוֹר] ריק או חָרֵץ נְמִי אֵינוֹ מְמַעֵט אִם הוּא לְצֹרֶךְ הַקַּרְפִּי לְהַטְמִין שָׁם חֲפָצָיו וְכַדּוֹמֶה, וְכֵן כָּתַב בְּתוֹסָפְתָּא שַׁבָּת (שם), וְכֵן מַשְׁמַע בְּחִדּוּשֵׁי הָרַשְׁבָּ״א (כה. ד״ה מיעטו) וְרִיטְבָּ״א בְּדֶרֶךְ כ״ה (ע״א ד״ה קרפף) עַיֵּן שָׁם: (מג) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ט) בְּשֵׁם הָרַשְׁבָּ״א (עבוה״ק שם): (מג) שם: ה (מד) רַשׁ״י (כה. ד״ה בנה) וְעַבוֹדַת הַקֹּדֶשׁ (ג ג קמב) וְרַבֵּנוּ יְרוּחָם (נ״ב ח״ד) וְאוֹר זָרוֹעַ (ח״ב סי׳ קל אות ו), וְעַיֵּן בְּבֵית יוֹסֵף (ד״ה בנה) שֶׁכָּתַב דְּמַהֲרַמְבַּ״ם (שבת פט״ו ה״ח) מַשְׁמַע דְּוַקָא בְּסָמוּךְ לְכֹתֶל הַקַּרְפִּי, וְלִדְעַת בְּרַבֵּי אֵיגֶר בְּשֵׁם הָרִאשׁוֹנִים, וְכֵן אִיתָא בְּשֵׁ״ס: ו (מו) מִבַּאוּר הַגְּרַ״א (ד״ה באורך): (מז) פּוֹסְקִים, וּפְשׁוּט: (מח) רַא״ש (ס״ר ד) וּרְבֵנוּ יְרוּחָם (שם): (מט) בַּ״ח (ס״ג ד״ה בנה) וּמָגֵן אַבְרָהָם (סק״י): (נ) רַשׁ״י (ד״ה פחות מד׳ לא) וְאוֹר זָרוֹעַ (שם אות ז) וְרִיטְבָּ״א (כה. ד״ה פחות) וְרַבֵּנוּ יְרוּחָם (שם) וְעוֹד פּוֹסְקִים, וְדִלְא כְּרַמְבַּ״ם (שם ה״ח). וְעַיֵּן בְּמִגִּיד מִשְׁנֶה שָׁם שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ שִׁיטַת הָרַמְבַּ״ם מִכָּל מָקוֹם כָּתַב דְּהָא דְּרַשׁ״י עַדִיפָא, וְאֶיתֵי בְּמַאֲמַר מָרְדְּכַי (סק״י) שֶׁכָּתַב שֶׁמְּצָא גְּרָסָה בְּרַמְבַּ״ם כְּתַב יָד הוֹגְעִיל וְלֹא הוֹגְעִיל, וּכְשִׁיטַת שְׁאָרֵי פּוֹסְקִים: (נא) מֵיהוּ, כָּל זֶה בְּנִתְמַעֵט עַל יְדֵי עַצְמָם הַכֹּתֶל, אֲבָל אִם עַל יְדֵי כֹּתֶל בְּעַצְמוֹ לֹא נִתְמַעֵט מִשְּׁעוּר רַק בְּצֵרוּף הֶחְלֵל שֵׁשׁ בֵּין כֹּתֶל חָדָשׁ לְכֹתֶל הַיָּשָׁן, לֹא מְהַנֵּי, אַף עַל גַּב דְּאָמְרִינַן לְבוּד וְהֲוֵי כְּמוֹ שְׁמֹלָא הֶחְלֵל, אַף עַל פִּי כֵן לֹא מְצָרְפִינַן לְבַטֵּל שִׁיעוּרָא דְּיוֹתֵר מֵאַמּוֹת, שֶׁהֲרֵי מִכָּל מָקוֹם יֵשׁ אֲוִיר יוֹתֵר מִבֵּית סָאתַיִם, כֵּן כָּתַב הַלֶּבוּשׁ (ס״ר) וְהִעְתִּיקוּהוּ הָאַחֲרוֹנִים, עַיֵּן אֵלִיָּה רַבָּה (ס״ק יט) וְתוֹסָפְתָּא שַׁבָּת (סק״כ) וּפְרִי מְגַדִּים (א״א סק״י) וּבְגִדֵי יֶשַׁע (ס״ו): ז (נב) רַמְבַּ״ם (שם ה״ט) וְרִיטְבָּ״א (כה. ד״ה בנה) וְתוֹסָפְתָּא שַׁבָּת (סק״כ) וּפְרִי מְגַדִּים (א״א סק״י) וּבְגִדֵי יֶשַׁע (ס״ו): ז (נב) רַמְבַּ״ם (שם ה״ט) וְרִיטְבָּ״א (כה. ד״ה בנה) וְתוֹסָפְתָּא שַׁבָּת (סק״כ) וּפְרִי מְגַדִּים (א״א סק״י) וּבְגִדֵי יֶשַׁע (ס״ו): (נג) דְּבָאֶמְצַע כָּל הָאַחֲרוֹנִים הִקְשׁוּ אַמַּחֲבַר שֶׁהִשְׁמִיט לְגַמְרֵי שִׁיטַת הָרַמְבַּ״ם (שם) וְהָרַא״שׁ (שם סי׳ ב) דְּהַקְלוּ, וְגַם בְּאוֹר זָרוֹעַ (שם אות ת) הֶעְתִּיק דִּבְרֵי הָרַמְבַּ״ם לְהָקֵל, וְכֵן פָּסַק הָאֵלִיָּה רַבָּה (סק״כ) בְּשֵׁם הַמַּלְבּוּשִׁי יוֹם טוֹב (ס״ק יב) וּבַ״ח (ס״ג ד״ה טח): (נד) מִבְּאֹר בְּכַמָּה פּוֹסְקִים:

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: **א]** וּבשו״ע הרב (ס״ד): הֵבִיא רַק דַּעַת הַשו״ע וְלֹא הֵבִיא דַּעַת הָרִיטְבָּ״א וְהָרַשְׁבָּ״א. **ב]** וּבשו״ע הרב (סט״ו) לֹא הֵבִיא דַּעַת הַמַּקִּילִים.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah